

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК РЕСУРС СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Корогод Софія

Повномасштабна війна в Україні спричинила масштабну гуманітарну кризу, наслідком якої стало масове внутрішнє переміщення населення. Внутрішньо переміщені особи (ВПО) належать до найбільш соціально вразливих категорій населення, оскільки внаслідок воєнних дій вони втрачають житло, роботу, звичне соціальне середовище, відчуття безпеки та стабільності. Такі обставини призводять до виникнення численних соціально-психологічних проблем, пов'язаних із адаптацією до нових умов життя, емоційним виснаженням, невизначеністю майбутнього та порушенням звичних соціальних зв'язків. У цих умовах особливого значення набуває волонтерство як важливий ресурс соціальної підтримки та допомоги ВПО в умовах кризових ситуацій.

Соціальний супровід ВПО є комплексним процесом, який включає психологічну, інформаційну, матеріальну, юридичну та соціальну підтримку осіб, що перебувають у складних життєвих обставинах. Згідно із Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», держава гарантує ВПО право на соціальний захист, медичну допомогу, освіту та підтримку у процесі інтеграції в нові громади [3]. Водночас сучасні кризові умови демонструють, що державні механізми підтримки не завжди здатні оперативно та комплексно реагувати на потреби переселенців, що зумовлює необхідність активного залучення волонтерського сектору.

Як зазначає А. Журавель, соціальний супровід спрямований на подолання життєвих труднощів, підвищення рівня психологічної стійкості особистості та створення умов для її успішної соціальної адаптації [4]. На думку О. Бойко, особливого значення в умовах війни набуває психосоціальна підтримка ВПО, яка

дозволяє знизити рівень тривожності, емоційного напруження та соціальної ізоляції [1]. Саме тому сучасна соціальна робота потребує поєднання державних соціальних механізмів та волонтерських ініціатив.

Волонтерство в сучасній Україні перетворилося на важливий елемент системи соціальної підтримки населення. Волонтерські організації та ініціативи забезпечують гуманітарну допомогу, організовують евакуацію населення, допомагають із пошуком житла, працевлаштуванням, відновленням документів, надають психологічні та юридичні консультації. Крім того, волонтери здійснюють важливу інформаційну підтримку, допомагаючи ВПО орієнтуватися у доступних соціальних послугах та можливостях отримання допомоги.

За словами О. Маковецької, сучасний український волонтерський рух характеризується високим рівнем самоорганізації, мобільності та використання цифрових технологій для координації допомоги [2]. Волонтерство стало не лише формою благодійної діяльності, а й потужним механізмом суспільної консолідації. Особливо важливою є здатність волонтерського сектору швидко реагувати на кризові виклики та забезпечувати адресну допомогу тим категоріям населення, які її найбільше потребують.

Важливим аспектом волонтерської діяльності є підтримка соціальної інтеграції ВПО у приймаючі громади. Значна частина переселенців стикається із труднощами комунікації, відчуттям соціального відчуження та невпевненістю у майбутньому. У цьому контексті волонтерські ініціативи сприяють формуванню соціальної згуртованості, розвитку взаємопідтримки та створенню безпечного середовища для адаптації переселенців.

Окремої уваги заслуговує використання сучасних цифрових платформ та інформаційних технологій у волонтерській діяльності. Соціальні мережі, онлайн-платформи та мобільні застосунки дозволяють координувати гуманітарну допомогу, збирати фінансові ресурси та забезпечувати швидкий обмін інформацією між

волонтерами, державними структурами та ВПО. Це суттєво підвищує ефективність соціальної підтримки та сприяє оперативному реагуванню на потреби населення.

Отже, волонтерство в умовах кризових ситуацій виступає важливим ресурсом соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб та відіграє значну роль у процесі їхньої адаптації й соціальної інтеграції. Волонтерська діяльність забезпечує не лише задоволення базових потреб ВПО, а й сприяє відновленню психологічного благополуччя, соціальної активності та довіри у суспільстві. Подальші дослідження доцільно спрямувати на вивчення механізмів ефективної взаємодії державних інституцій та волонтерського сектору у сфері соціального супроводу ВПО.

Список використаної літератури:

1. Бойко О. Особливості психосоціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб в умовах війни / *Соціальна психологія*. 2023. № 2. С. 41–48.
2. Маковецька О. Волонтерський рух в Україні в умовах сучасних викликів. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. № 2. С. 45–53.
3. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
4. Журавель А. Соціальний супровід осіб у кризових ситуаціях. *Психологія і суспільство*. 2022. № 1. С. 27–35.
5. Міжнародна організація з міграції. Звіт щодо внутрішнього переміщення в Україні. URL: <https://dtm.iom.int/ukraine>